

Evaluatieonderzoek

Burgerberaad Jaarwisseling Utrecht 2024

Juliet van Viersen & Christine Bleijenberg

Lectoraat Public Governance

Colofon

© September 2024

Deze publicatie is een onderdeel van het project Duurzame Burgerberaden: ontwerpprincipes voor participatieprofessionals. In dit onderzoek worden ervaringen met burgerberaden in de praktijk en inzichten uit wetenschappelijk onderzoek met elkaar verbonden. Dit onderzoek is een samenwerking van het lectoraat Public Governance van De Haagse Hogeschool en de Lectoraten Coördinatie Grootstedelijke Vraagstukken en Psychologie voor een Duurzame Stad van de Hogeschool van Amsterdam. In totaal zijn 15 praktijkpartners vanuit provincies en gemeenten betrokken bij het onderzoek.

Lectoraat Public Governance – De Haagse Hogeschool

Christine Bleijenbergh, Marianne van Bochove, Henno Theisens, Hasse van der Veen en Juliet van Viersen

Lectoraat Coördinatie Grootstedelijke Vraagstukken – Hogeschool van Amsterdam

Gertjan de Groot, Rosa Koetsenruijter en Stan Majoor

Lectoraat Psychologie voor een Duurzame stad – Hogeschool van Amsterdam

Danique Bredenoort en Reint Jan Renes

Het onderzoek Duurzame Burgerberaden: ontwerpprincipes voor participatieprofessionals wordt gefinancierd door het Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA.

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1. Aanleiding en doel van het onderzoek	5
2. Theoretisch perspectief.....	7
3. Hoe is het onderzoek uitgevoerd?	8
4. Resultaten.....	9
5. Wat kunnen we leren van het burgerberaad?.....	21
Literatuurlijst.....	25
Bijlagen	26

Samenvatting

Eind 2023 en begin 2024 heeft de gemeente Utrecht een burgerberaad over een prettige jaarwisseling georganiseerd. In dit rapport leest u de bevindingen van het onderzoek naar dit burgerberaad. Het beraad bestond uit een serie bijeenkomsten waarin een gelote, vaste groep deelnemers adviezen formuleerde, waarbij de volgende vraag centraal stond: *Hoe willen we dat de jaarwisseling verloopt in de stad Utrecht vanaf 2024-2025 en daarna?*

Het doel van dit onderzoek is leren van de ervaringen die met het burgerberaad zijn opgedaan. Het onderzoek heeft twee doelstellingen; 1) het beschrijven van de opzet (methodiek) van het burgerberaad, en 2) inzicht verkrijgen in de ervaringen van deelnemers aan het burgerberaad.

Dataverzameling heeft plaatsgevonden door middel van enquêteonderzoek onder deelnemers voorafgaande aan en na afloop van het burgerberaad. In aanvulling hierop is bij een klein aantal deelnemers een online interview afgenomen.

De resultaten laten zien dat de gestratificeerde loting heeft geleid tot een goede afspiegeling wat betreft geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en verdeling over de verschillende wijken. Verder bestond het burgerberaad voor het merendeel uit bewoners die niet eerder deelnamen aan een door de gemeente georganiseerde vorm van participatie. Deelnemers leken geen goede afspiegeling te vormen wat betreft kenmerken die niet waren meegenomen in de loting; migratieachtergrond en perspectief ten aanzien van het vraagstuk.

Deelnemers aan het burgerberaad kijken zeer positief terug op hun deelname aan het burgerberaad. Deelnemers waren positief over de manier waarop het beraad is georganiseerd en over de mogelijkheden om invloed uit te oefenen. De meeste deelnemers gaven aan dat als het onderwerp hun interesse zou hebben en de gemeente opnieuw een burgerberaad zou organiseren, ze opnieuw deel zouden nemen. Ook was er vertrouwen in opvolging van de adviezen door de gemeente.

Hoewel er genoeg tijd en bijeenkomsten waren, was er in de groepsgesprekken weinig tijd voor verdieping en uitwisseling van verschillende perspectieven. Dit leverde bijvoorbeeld de – voor deelnemers verwarrende – situatie op dat er onderling tegenstrijdige adviezen werden opgesteld. Verder leidde de inbreng van expertkennis soms tot beïnvloeding van de gesprekken, wat mogelijk ten koste kan gaan van het eigenaarschap van de deelnemers. Toekomstige burgerberaden kunnen baat hebben bij meer ruimte voor kritische reflectie en het afwegen van verschillende perspectieven.

1. Aanleiding en doel van het onderzoek

Het Utrechtse college van Burgemeester en Wethouders heeft in het coalitieakkoord 2022-2026 opgenomen om te experimenteren met het instrument burgerberaad. De gedachte was om naast de bestaande participatie op zoek te gaan naar instrumenten die de democratie verder versterken: “De grote uitdagingen waar we in deze periode voor staan, willen we samen met de stad, met Utrechters aanpakken. We zien dat er de afgelopen jaren veel is gepraat óver participatie. We gaan het de komende jaren vooral doen.” (Coalitieakkoord Gemeente Utrecht 2022-2026)

Voorafgaand hieraan was het de TransitieMotor, een netwerk van actieve Utrechters, die het burgerberaad onder de aandacht bracht in Utrecht. In 2021 organiseerde de TransitieMotor Utrecht samen met ambtenaren van de gemeente en een aantal raadsleden ‘Expeditie burgerberaad’. Tijdens deze expeditie is onderzocht of een burgerberaad iets voor Utrecht zou kunnen zijn. De gemeenteraad ontving een verslag van de expeditie en reageerde enthousiast. In het voorjaar van 2022 nam de gemeenteraad bijna unaniem de motie ‘een Utrechts burgerberaad’ aan.

Na een periode van voorbereiding is in december 2023 het burgerberaad over de jaarwisseling van start gegaan. Op zaterdag 2 maart 2024 is het afgerond en boden de leden van het burgerberaad hun adviezen over de jaarwisseling aan wethouder Eva Oosters en aan een vertegenwoordiger van de gemeenteraad. Het burgerberaad heeft in totaal acht adviezen aangeboden, zeven adviezen zijn niet aangenomen (Eindrapport burgerberaad, 2024).

De vraag aan deelnemers aan het burgerberaad is als volgt verwoord in het raadsbesluit: *‘Hoe willen we dat de jaarwisseling verloopt in de stad Utrecht vanaf 2024/2025 en daarna?’* (Document gemeente RV 11361631).

In dit rapport wordt verslag gedaan van onderzoek onder deelnemers aan het burgerberaad. Na een toelichting op de opzet van het burgerberaad jaarwisseling wordt ingezoomd op de verwachtingen en ervaringen van deelnemers.

Het onderzoek is onderdeel van een meerjarig door NWO gesubsidieerd onderzoek ‘Duurzame burgerberaden: ontwerpprincipes voor professionals’. In dit onderzoek worden ervaringen met burgerberaden in de praktijk en inzichten uit wetenschappelijk onderzoek met elkaar verbonden. De gemeente Utrecht is een van de 15 organisaties die als praktijkpartner deelneemt aan dit onderzoek. Zo wordt er ook in andere gemeenten en provincies geleerd van de ervaringen in Utrecht.

Doel onderzoek

Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in de aanpak van de gemeente Utrecht en in de verwachtingen en ervaringen van deelnemers aan het burgerberaad. Op basis van de resultaten van het onderzoek kan de gemeente leren van de eerste ervaringen die zijn opgedaan met de opzet en uitvoering van een burgerberaad. De inzichten dragen zo bij aan de doorontwikkeling van burgerberaden als instrument om de lokale democratie te versterken door bewoners te betrekken bij politieke besluitvorming.

Er zijn twee doelstellingen geformuleerd voor het onderzoek:

1. Beschrijving van de opzet van het burgerberaad
Zijn in de gehanteerde aanpak de elementen van procedurele rechtvaardigheid (o.a. Lind & Tyler, 1988) herkenbaar?
2. Inzicht verkrijgen in de ervaringen van deelnemers met het burgerberaad
Hoe ervaren deelnemers het verloop van het burgerberaad? Hoe tevreden zijn deelnemers met de uitkomst?

2. Theoretisch perspectief

In dit onderzoek is de *Theorie van ervaren procedurele rechtvaardigheid* gebruikt om te kijken naar de opzet van het burgerberaad en de ervaringen van deelnemers.

Ervaren procedurele rechtvaardigheid

De *Theorie van ervaren procedurele rechtvaardigheid* is gebruikt als uitgangspunt. Deze theorie is in vele contexten onderzocht, waaronder burgerparticipatie. De theorie laat zien dat een eerlijke en respectvolle bejegening voor burgers van groot belang is in hun contact met de overheid (Bleijenbergh, 2021; Lind & Tyler, 1988; Webler et al, 2001). Wanneer deelnemers de opzet en uitvoering van een burgerberaad als rechtvaardig ervaren, draagt dit bij aan tevredenheid met het beraad en acceptatie van de uitkomsten. Ook kan een als rechtvaardig ervaren burgerberaad bijdragen aan het vertrouwen in de initiator van het burgerberaad, zelfs als er sprake is van een voor deelnemers ongewenste uitkomst.

Er zijn drie elementen die een belangrijke rol spelen in ervaren procedurele rechtvaardigheid en die in dit onderzoek aan de orde komen: *respect*, *voice* en *explanation*. Aan de hand van deze elementen is in dit onderzoek gekeken naar de opzet van het burgerberaad en naar de ervaringen van deelnemers. Vinden deelnemers dat het burgerberaad in de gemeente Utrecht rechtvaardig is verlopen? En wat betekent dit voor hun steun voor de uitkomst ervan en hun vertrouwen in het beleid van de gemeente?

Respect: het gaat hierbij om de ervaring van deelnemers dat er beleefd en respectvol met hen is omgegaan.

Voice: hierbij gaat het om de ervaring van deelnemers dat er voldoende ruimte was voor hun inbreng en dat deze ook serieus genomen is. Dit betreft zowel ruimte voor verschillende inhoudelijke opvattingen en vragen en ook om de mogelijkheden om invloed uit te oefenen op het verloop van het proces.

Explanation: hierbij gaat het om de ervaring van deelnemers dat het proces en wat er met de adviezen van het beraad gebeurt helder is; begrijpelijke informatie over de aanpak van het proces, bijvoorbeeld over hoe inhoudelijke keuzes tot stand komen en transparante informatie over het politieke besluitvormingsproces na afronding van het beraad.

Naast 'respect', 'voice' en 'explanation' spelen de professionaliteit en integriteit van de betrokken professionals een rol in ervaren procedurele rechtvaardigheid.

3. Hoe is het onderzoek uitgevoerd?

Om antwoord te geven op de onderzoeksvragen is op verschillende manieren data verzameld. Door het combineren van verschillende methodes van dataverzameling is geprobeerd om een zo betrouwbaar mogelijk beeld te krijgen van de opzet van het burgerberaad en de ervaringen van deelnemers. Hieronder volgt een toelichting van de manieren waarop data is verzameld.

Deskresearch

Door middel van deskresearch is inzicht verkregen in de opzet en het verloop van het burgerberaad. Het gaat dan bijvoorbeeld om de uitnodigingen, de loting, programma, presentaties, verslagen en de communicatie met deelnemers.

Vooraf

Voorafgaand aan de start van het burgerberaad is een korte vragenlijst onder deelnemers afgenomen om inzicht te krijgen in de verwachtingen van het burgerberaad. Naast deze inhoudelijke vragen, werden er ook enkele vragen gesteld over achtergrondkenmerken. Deelnemers zijn bij de inloop van de eerste bijeenkomst gevraagd om de vragenlijst in te vullen, dit werd ter plekke gedaan. In totaal hebben 98 % van de deelnemers de vragenlijst ingevuld.

Na afloop

Na afloop van het burgerberaad hebben deelnemers nogmaals een vragenlijst ingevuld om de ervaringen van deelnemers met het burgerberaad in kaart te brengen. De vragenlijst werd gedurende de slotbijeenkomst uitgedeeld aan deelnemers met het verzoek om deze ter plekke in te vullen. Wederom hebben bijna alle (98 %) deelnemers de vragenlijst ingevuld. Als aanvulling op het vragenlijst onderzoek zijn tevens twee online interviews uitgevoerd met in totaal drie deelnemers.

Observatieonderzoek

Alle bijeenkomsten zijn door twee onderzoekers bijgewoond en geobserveerd. De observaties zijn uitgevoerd in de context van het bredere RAAK-Publiek onderzoek. De observaties zijn gebruikt om de uitkomsten uit de vragenlijst beter te kunnen duiden.

4. Resultaten

Leeswijzer

In dit hoofdstuk worden de resultaten toegelicht. Eerst zullen we ingaan op de opzet van het burgerberaad, met een reflectie aan de hand van de elementen van ervaren procedurele rechtvaardigheid. Vervolgens worden de ervaringen van deelnemers besproken, met opnieuw een reflectie aan de hand van ervaren procedurele rechtvaardigheid.

4.1 Opzet Burgerberaad Jaarwisseling

Loting

Deelnemers aan het burgerberaad in Utrecht zijn geselecteerd op basis van loting uit de Basisregistratie Personen. Deze registratie bevat de persoonsgegevens van iedereen die in de gemeente staat ingeschreven. De loting had tot doel om tot een goede afspiegeling te komen van deelnemers wat betreft de vier achtergrondkenmerken te weten leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, en de verschillende wijken in Utrecht. De gemeente heeft ervoor gekozen om niet te selecteren op houding ten aanzien van het afsteken van vuurwerk. De organisatie vond het belangrijk dat deelnemers zoveel mogelijk met een open houding aan het burgerberaad zouden beginnen. Tevens werd het lastig gevonden om de selectie wat betreft houding ten aanzien van het onderwerp goed uit te voeren.

Aan 10.500 willekeurige inwoners is een brief gestuurd met de uitnodiging om zich aan te melden, waarbij werd oversampled op enkele wijken vanwege een verwachte lagere respons. Vanwege het onderwerp heeft de gemeente ervoor gekozen om ook jongeren vanaf 14 jaar te benaderen. De groep van 14 en 15 jaar werd benaderd via hun ouders/verzorgers. Aanmelden voor het burgerberaad kon via een link naar een webpagina van het burgerberaad en via een QR-code op de uitnodiging. Van de 749 aanmeldingen zijn in de tweede ronde 142 inwoners ingeloot. Met deze gestratificeerde loting is gezorgd voor een goede verdeling van de vier kenmerken van de deelnemersgroep.

Aankondiging van het burgerberaad

Bewoners zijn uitgenodigd voor het burgerberaad door middel van een uitnodigingsbrief. Er is een animatie beschikbaar gesteld met uitleg over wat een burgerberaad is. Communicatie liep tevens via netwerken in de stad zoals Stichting Sleutelpersonen en via wijkplatforms. Voor het overige is gecommuniceerd over het burgerberaad via social media, de gemeentelijke nieuwsbrief en de website.

Betrokken partijen

Een extern bureau is gevraagd de opzet en uitvoering van het burgerberaad voor haar rekening te nemen; dat betreft het procesontwerp, de procesbegeleiding en de verslaglegging. Er is een onafhankelijke voorzitter gevraagd om het proces te begeleiden. In de opzet van het burgerberaad was ruimte gereserveerd om veertien experts – van binnen en buiten de gemeente - uit te nodigen om kennis te delen en vragen te beantwoorden. Het doel hiervan was het creëren van een 'gelijk kennisniveau'. Voor de begeleiding van de tafelgesprekken zijn onafhankelijke gespreksleiders gevraagd via het externe bureau. Er is een breed palet aan werkvormen ingezet.

Mandaat en randvoorwaarden

Voorafgaand aan het burgerberaad hebben de gemeenteraad en het college van B&W het volgende afgesproken: “De raad geeft de deelnemers politiek-bestuurlijk mandaat om met een advies te komen, dat zwaarwegend is voor verdere besluitvorming en waarvan in principe alleen afgeweken kan worden als het niet voldoet aan de beschreven randvoorwaarden. De randvoorwaarden voor overname van de adviezen: praktisch, juridisch en financieel, waaronder de praktische randvoorwaarde dat het niet mogelijk is om de handhaving capaciteit zonder meer uit te breiden en de financiële randvoorwaarde dat de bandbreedte voor de kosten voor de uitvoering van deadviezen ligt tussen 0 en 1,3 miljoen.” (RV 11361631)

Onderwerp en vraagstelling

Terwijl de jaarwisseling een feestelijk moment is voor de meeste mensen, gaat deze in veel grote steden gepaard met overlast en vuurwerkslachtoffers. De gemeente zoekt naar mogelijkheden om de jaarwisseling in Utrecht feestelijker te laten verlopen en heeft, in de zoektocht naar een nieuwe traditie rondom de jaarwisseling, besloten het eerste burgerberaad in de stad te wijden aan dit onderwerp.

De volgende hoofd –en deelvragen zijn voorgelegd aan de deelnemers van het burgerberaad:

“Hoe willen we dat de jaarwisseling verloopt in de stad Utrecht vanaf 2024/2025 en daarna?”

- Wat willen we behouden? Wat willen we anders? Welke nieuwe invullingen willen we?
- Is een afsteekverbod van vuurwerk voor de inwoners van de stad Utrecht hierbij wenselijk en haalbaar?
- Wat verwachten we van de gemeente bij de jaarwisseling?

Gespreksleiding

Er is een onafhankelijke voorzitter gevraagd om alle plenaire onderdelen van de bijeenkomsten te begeleiden. Voor het begeleiden van de groepsgesprekken aan de tafels zijn onafhankelijke, professionele gespreksleiders gevraagd.

Vergoeding

Deelnemers boven de 21 ontvingen voor hun deelname een (belastingvrije) vrijwilligersvergoeding van €350,-. Aan deelnemers van 14-21 jaar werd de keuze voorgelegd tussen een bruto vergoeding van € 350,- waarover de ontvanger inkomstenbelasting moest betalen of een vrijwilligersvergoeding van €192,50.

Communicatie

Communicatie met deelnemers

Het contact met deelnemers buiten de bijeenkomsten om verliep via de speciaal ingerichte portal en per mail. Deelnemers ontvingen het programma, verslagen, presentaties en achtergronddocumenten.

Communicatie met geïnteresseerden

Via de [website](#) – speciaal ingericht voor het burgerberaad Utrecht - zijn impressieverslagen en -video's geplaatst voor geïnteresseerden. De aftrap en afsluiting van het burgerberaad was openbaar voor de gemeenteraad, wethouder, betrokken ambtenaren, werkgroep burgerberaad en de pers.

Opzet en verloop van de bijeenkomsten

Om de ervaringen van deelnemers met het burgerberaad beter te kunnen begrijpen worden de vijf bijeenkomsten hieronder kort toegelicht.

Bijeenkomst 1: kennismaken met elkaar en de vraag

De eerste bijeenkomst had als doel om kennis te maken met elkaar en met het vraagstuk van het burgerberaad. Het programma startte met het informeel kennismaken in kleine groepjes: “Wie ben je?” “Waar woon je” en “Watbrengt je hier?”. Vervolgens presenteerden en overhandigden de wethouder en vertegenwoordiger van de raad de vraagstelling aan het burgerberaad. De manager van de afdeling Openbare orde en Crisisbeheersing van de gemeente, nam vervolgens deelnemers mee de inhoud in; over hoe de jaarwisseling er nu aan toe gaat in Utrecht.

Na deze introductie kregen deelnemers ruimte om het gesprek te voeren over hun ideeën en meningen, om vervolgens met elkaar te bepalen over welke thema's zij meer informatie wilden ontvangen van experts. Deelnemers formuleerden vragen over deze thema's. Tot slot werden werkafspraken gemaakt over de stemprocedure over de adviezen en over wat er met de buitenwereld zou worden gedeeld (Procesverslag EMMA, 2024).

Bijeenkomst 2: ervaringen delen en verdiepen op subthema's

De tweede bijeenkomst – vlak na de jaarwisseling - stond in het teken van verdieping. Aan het begin van de bijeenkomst kregen deelnemers de ruimte om hun ervaringen tijdens de jaarwisseling 2023-2024 met elkaar te bespreken. Naar aanleiding en op basis van de opbrengsten van de eerste bijeenkomst waren veertien experts uitgenodigd. Deelnemers konden in vier rondes langs de experts om hun vragen te stellen en in gesprek te gaan. Deelnemers konden hun inzichten op de muur schrijven, waarna zij hier plenair met elkaar op konden reflecteren. Daarnaast kon ook in rondes worden gekozen voor de tekentafel, om de ideale jaarwisseling te visualiseren (Procesverslag EMMA, 2024).

Bijeenkomst 3: ideeën uitwisselen en eerste conceptadviezen maken

De derde bijeenkomst begon met een onderdeel waarin deelnemers hun ideale jaarwisseling verbeeldde of beschreven. Deze werden in groepjes met elkaar gedeeld aan de hand van vragen. Daarna was er ruimte om aan de slag te gegaan met de eerste aanzet van de adviezen. Op een grote muur werden alle ideeën en onderwerpen verzameld, waarna deelnemers zich in groepjes over die onderwerpen konden verdelen en een eerste conceptadvies konden maken. Daarna volgde een ronde waarin deelnemers elkaar van kritische feedback konden voorzien, waarop de eerste versies van adviezen werden afgemaakt. Na bijeenkomst 3 konden de conceptadviezen voorgelegd worden aan ambtenaren van de gemeente Utrecht. Zij hebben alle adviezen voorzien van feedback op het gebied van praktische, juridische en financiële haalbaarheid (Procesverslag EMMA, 2024).

Bijeenkomst 4: aanscherpen en uitwerken adviezen

Het doel van bijeenkomst vier was het verder uitwerken en aanscherpen van de adviezen.

De dag begon met het bekijken van de adviezen en de feedback van ambtenaren op de praktische, juridische en financiële haalbaarheid. Op eerder verzoek van deelnemers schoof een 15^e expert – een jongerenwerker – aan omaan de hand van een geluidsfragment waarin een gesprek met jongeren over vuurwerk werd gevoerd, het perspectief van jongeren toe te lichten. Vervolgens kregen deelnemers de ruimte om verder te werken aan adviezen en elkaar van feedback te voorzien. Over alle adviezen is vervolgens peilend gestemd waarbij er ruimte

was om feedback te geven: Waarom stem je tegen dit advies? En wanneer mensen aangeven te twijfelen: wat heb je nodig om wél voor dit advies te stemmen? (Procesverslag EMMA, 2024).

Bijeenkomst 5: afronden, prioriteren en stemmen over de definitieve adviezen

De laatste bijeenkomst stond in het teken van afronden van adviezen en het stemmen over de adviezen. De dag startte met een overzicht van de adviezen: 'Welke adviezen hebben we nu?' 'Hoe hangen ze met elkaar samen?'. Op basis van de feedback aan elkaar hebben deelnemers vervolgens in twee rondes de adviezen afgemaakt. Nadat alle adviezen definitief waren gemaakt, kon er gestemd worden. Na de stemming hebben deelnemers met stickers aangegeven welke adviezen voorrang hebben, als zou blijken dat niet alle adviezen uitvoerbaar zijn binnen het budget of door beperkte capaciteit. Tot slot hebben deelnemers de adviezen overhandigd aan de wethouder en vertegenwoordiger van de gemeenteraad (Procesverslag EMMA, 2024).

Reflectie op de opzet van het burgerberaad

Hieronder volgt een beknopte reflectie op de opzet, waarbij de elementen van ervaren procedurele rechtvaardigheid – *respect*, *voice* en *explanation* – worden belicht. Deze analyse biedt inzicht in de mate waarin de opzet van het burgerberaad rekening is gehouden met wat voor deelnemers belangrijk is.

Respect

In de opzet van het burgerberaad stond de deelnemer centraal. Zo waren alle bijeenkomsten gepland op een zaterdag zodat het voor deelnemers te combineren was met werk, studie of het gezin. Deelnemers werden elke bijeenkomst ontvangen bij een externe locatie, die geheel tot hun beschikking stond. De ontvangst en faciliteiten op de locatie waren goed geregeld; bij elke bijeenkomst verzorgde de gemeente een uitgebreide lunch voor deelnemers. Voor anderstalige deelnemers waren er (fluister)tolken beschikbaar gesteld.

Voice

De vraagstelling van het burgerberaad was breed en bood ruimte voor uiteenlopende inbreng. Gedurende de vijf bijeenkomsten werd ruim negen en een half uur (circa 30%) besteed aan groepsgesprekken. In de eerste twee bijeenkomsten stond inhoudelijke verdieping centraal. In bijeenkomst 3 werd gestart met het formuleren van adviezen. Aan het verzoek van deelnemers om de groep jongeren die voor overlast zorgt met de jaarwisseling een stem te geven werd gehoor gegeven. Ook werd het verzoek om de samenhang tussen de adviezen aan te brengen opgepakt door de organisatie. Gedurende het burgerberaad werd ruimte in het programma gemaakt voor vragen en opmerkingen. Tussen de bijeenkomsten in waren er verschillende mogelijkheden om input te geven. Zo was er tussentijdse terugkoppeling per mail en via de speciaal ingerichte portal, en gelegenheid om tussentijds vragen te stellen.

Explanation

In het programma van de bijeenkomsten was ruimte opgenomen voor uitleg over de verschillende onderdelen van het programma en de samenhang. In de startbijeenkomst werd ruim aandacht besteed aan het vraagstuk en het proces na afloop. Er werd helder gecommuniceerd dat de adviezen voor de volgende jaarwisseling worden geïmplementeerd, over het mandaat en de randvoorwaarden, en de mogelijkheid om feedback te vragen op de concept adviezen (praktische, juridische en financiële haalbaarheid). Verslagen en informatie over het proces werden ontsloten voor deelnemers via de mail en de portal.

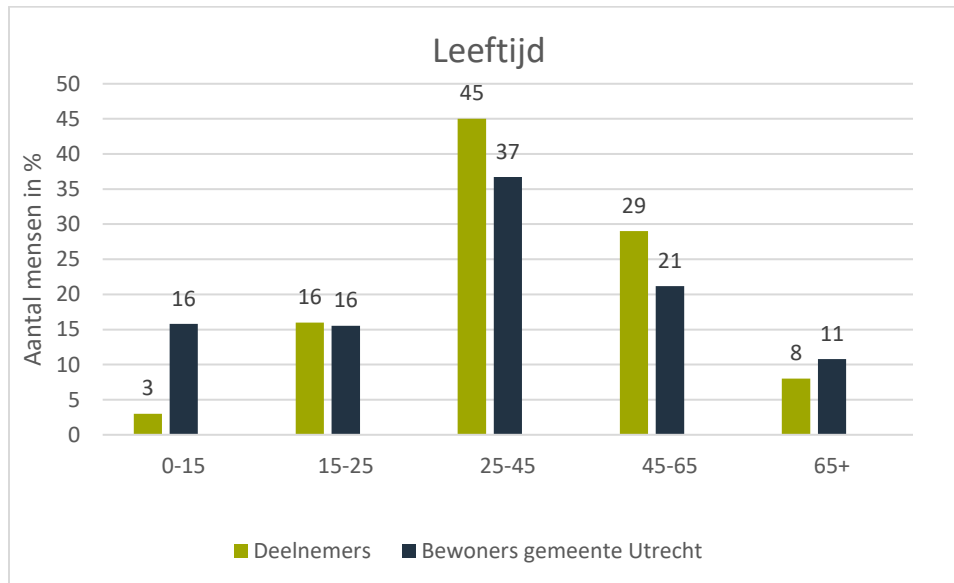
4.2 Samenstelling deelnemersgroep

Samenstelling deelnemersgroep

In totaal hebben 10.500 bewoners een uitnodiging voor het burgerberaad ontvangen. Daarvan hebben 749 bewoners zich aangemeld om deel te nemen aan het burgerberaad. Na de gestratificeerde loting zijn 142 bewoners geselecteerd en uitgenodigd. Op de startbijeenkomst waren 87 deelnemers aanwezig.

Demografische kenmerken deelnemers

Voorafgaand aan de eerste bijeenkomst, hebben 86 van de 87 aanwezige deelnemers een vragenlijst ingevuld.¹ Van de respondenten (n = 85) was 44% man (n = 37) en 56% vrouw (n = 48). In figuur 1 staan de deelnemers van het burgerberaad per leeftijdscategorie weergegeven (n = 77). De spreiding wat betreft leeftijd kwam grotendeels overeen met die van de bewoners van Utrecht, met de kanttekening dat bewoners tussen de 25-65 enigszins oververtegenwoordigd waren.² De minimumleeftijd om aan het burgerberaad mee te doen was 14 jaar. Er hebben twee deelnemers van 14 meegedaan. Dit is uiteraard niet vergelijkbaar met de gehele leeftijdscategorie 0-15 jaar in de gemeente Utrecht.

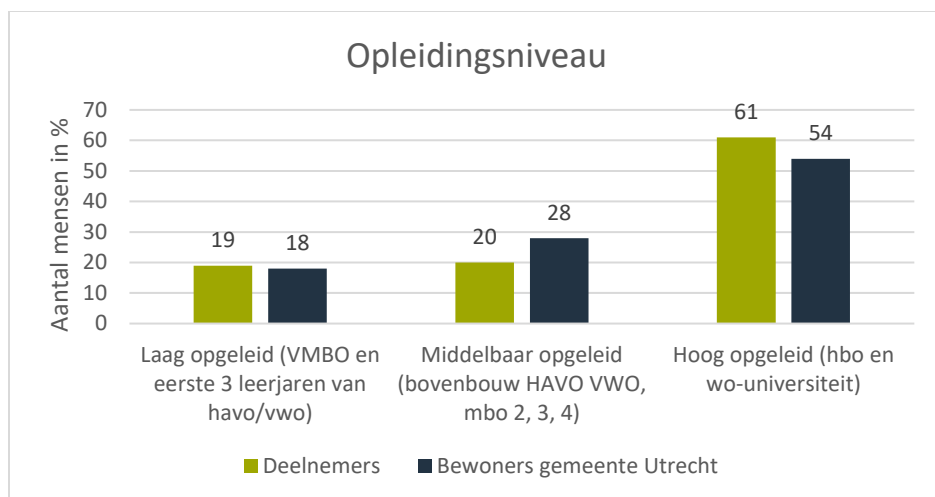

Figuur 1. Deelnemersgroep per leeftijdscategorie in %, N = 77.

Bewoners met diverse opleidingsniveaus hebben meegedaan aan het burgerberaad (zie figuur 2). Het lijkt erop dat er sprake was van een kleine oververtegenwoordiging van hoger opgeleide deelnemers (61%, n = 45, versus 54%). Het percentage laag opgeleide deelnemers (19%, n = 13) is ongeveer gelijk aan het percentage (18%) bewoners van Utrecht.

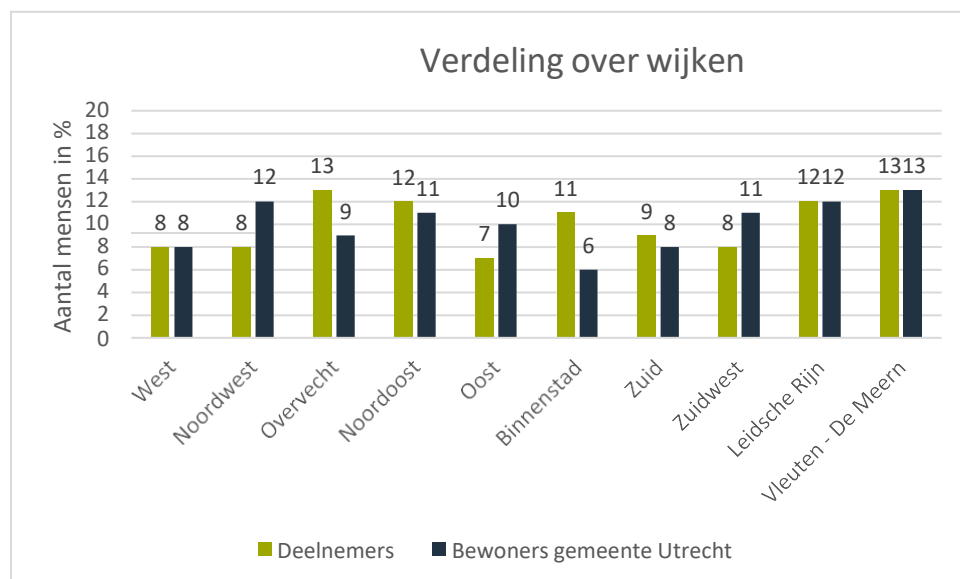
¹ Sommige vragen zijn niet door alle deelnemers ingevuld, het aantal responses (N) wordt per vraag apart vermeld.

² Vanwege de lagere respons (88%) op deze vraag, komt het beeld mogelijk niet 100 procent overeen met de werkelijkheid.

Figuur 2. Opleidingsniveau deelnemers burgerberaad en bewoners gemeente in %, $N = 85$.³

Bewoners uit verschillende wijken hebben deelgenomen aan het burgerberaad in Utrecht (zie figuur 3). Er is sprake van een goede afspiegeling van de verschillende wijken. Relatief waren er wat meer bewoners uit Overvecht en uit de binnenstad van Utrecht en wat minder uit Utrecht Oost.

Figuur 3. Verdeling over wijken deelnemers burgerberaad en bewoners gemeente, $N = 86$.

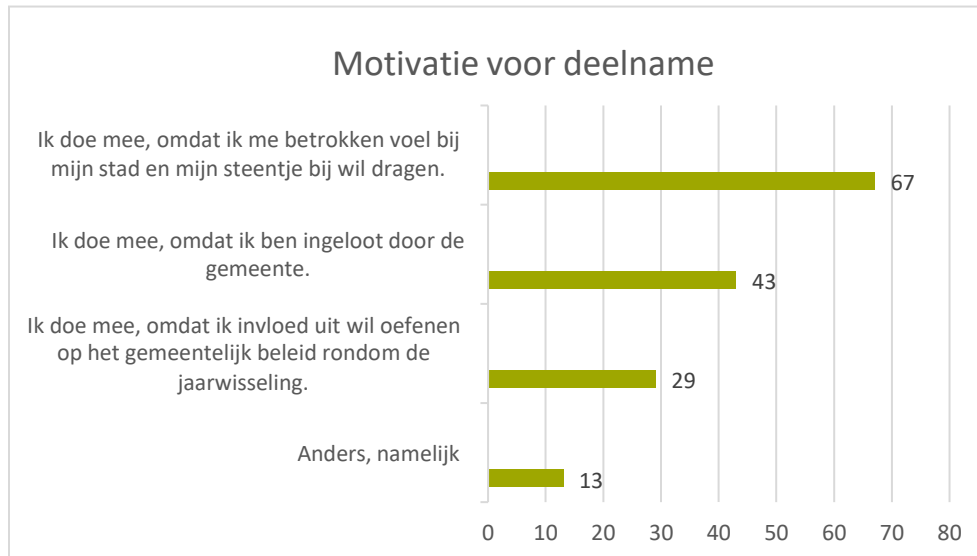
Motieven voor deelname

Deelnemers is gevraagd naar hun motieven om deel te nemen aan het burgerberaad (zie figuur 4).⁴ Het motief dat het meest werd genoemd was 'ik doe mee, omdat ik me betrokken voel bij mijn stad en mijn steentje bij wildragen'. Tweederde (67%) van de deelnemers gaf dit aan als reden om deel te nemen. Het op een na

³ Het opleidingsniveau havo/vwo kan op basis van intelligentieniveau als 'hoog opgeleid' worden beschouwd. Voor dit onderzoek worden deze deelnemers echter ingedeeld in de categorieën laag- of middelbaar opgeleid, om de vergelijkbaarheid met gemeentelijke cijfers te waarborgen.

⁴ Deelnemers konden maximaal twee redenen aangeven.

belangrijkste motief om deel te nemen was *'ik doe mee, omdat ik ben ingeloot door de gemeente'* (43%). Eenandere reden die werd genoemd was *'omdat ik nieuwsgierig ben of en hoe een burgerberaad werkt'*. Tot slot was het voor bijna alle deelnemers (97%) de eerste keer dat zij meepraatten tijdens een bijeenkomst op uitnodiging van de gemeente.

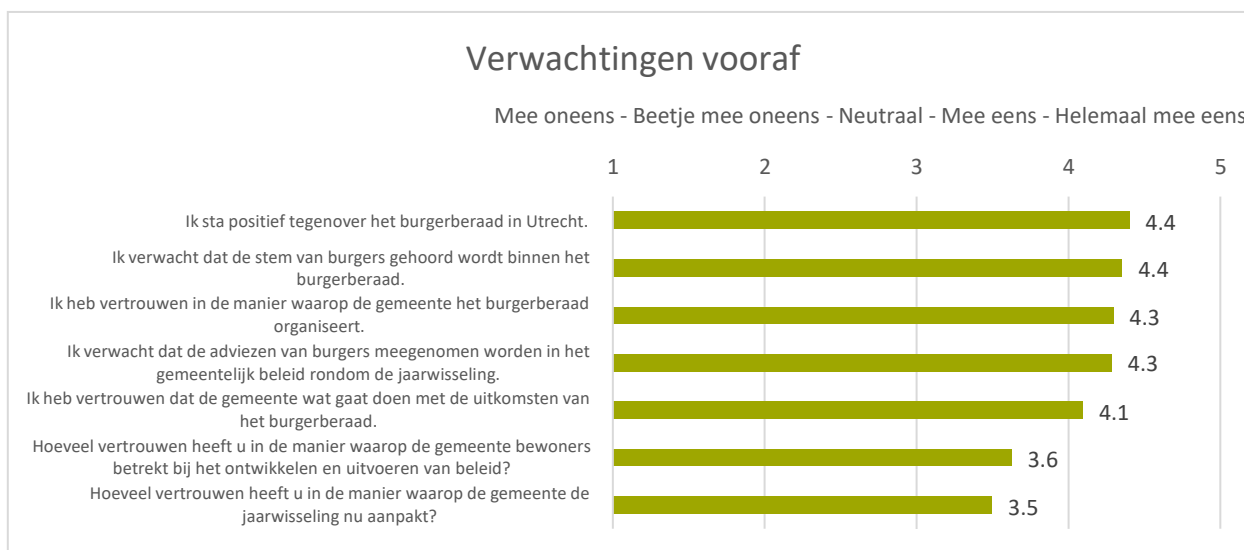
Figuur 4. Motieven voor deelname aan het burgerberaad in %, $N = 86$.

4.3 Ervaringen van deelnemers

In deze paragraaf wordt ingegaan op hoe deelnemers hun deelname aan het burgerberaad hebben ervaren. Allereerst zullen we ingaan op 1) de verwachtingen voorafgaand, daarna bespreken we 2) de ervaringen van deelnemers na afloop, 3) de houding ten opzichte van het burgerberaad en het beleid ten aanzien van de jaarwisseling van de gemeente en ten slotte 4) kennis en houding ten aanzien van het vraagstuk.

Verwachtingen vooraf

De verwachtingen van deelnemers voorafgaand aan het burgerberaad waren positief (zie figuur 5). Zij gaven aan vertrouwen te hebben in de organisatie van het burgerberaad en in de follow up van de uitkomsten. Deelnemers waren vooraf kritischer als het gaat om de huidige aanpak van de jaarwisseling en de manier waarop de gemeente de bewoners betreft bij het ontwikkelen en uitvoeren van beleid.

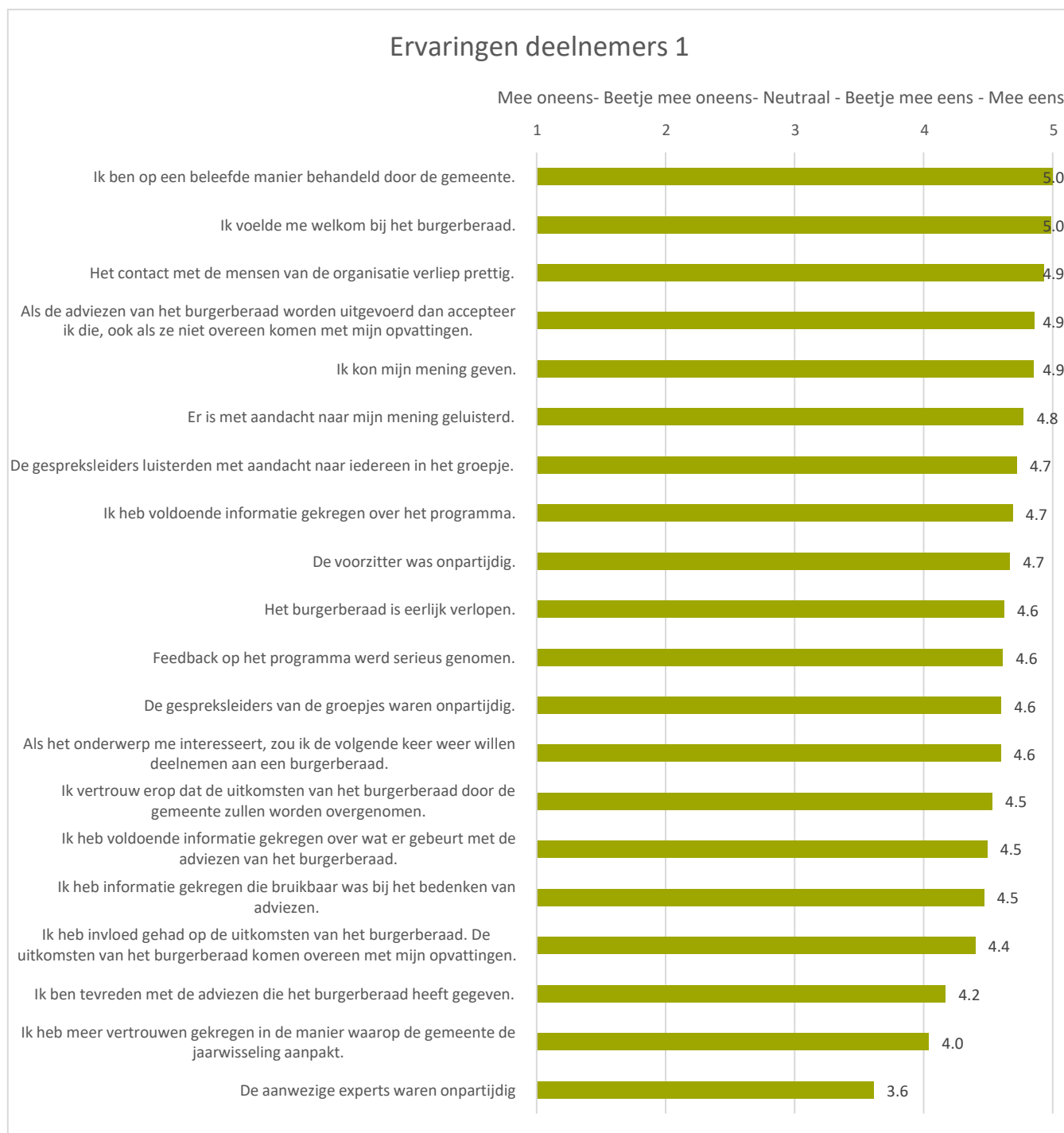

Figuur 5. Verwachtingen van deelnemers voorafgaand aan het burgerberaad, N = 85.

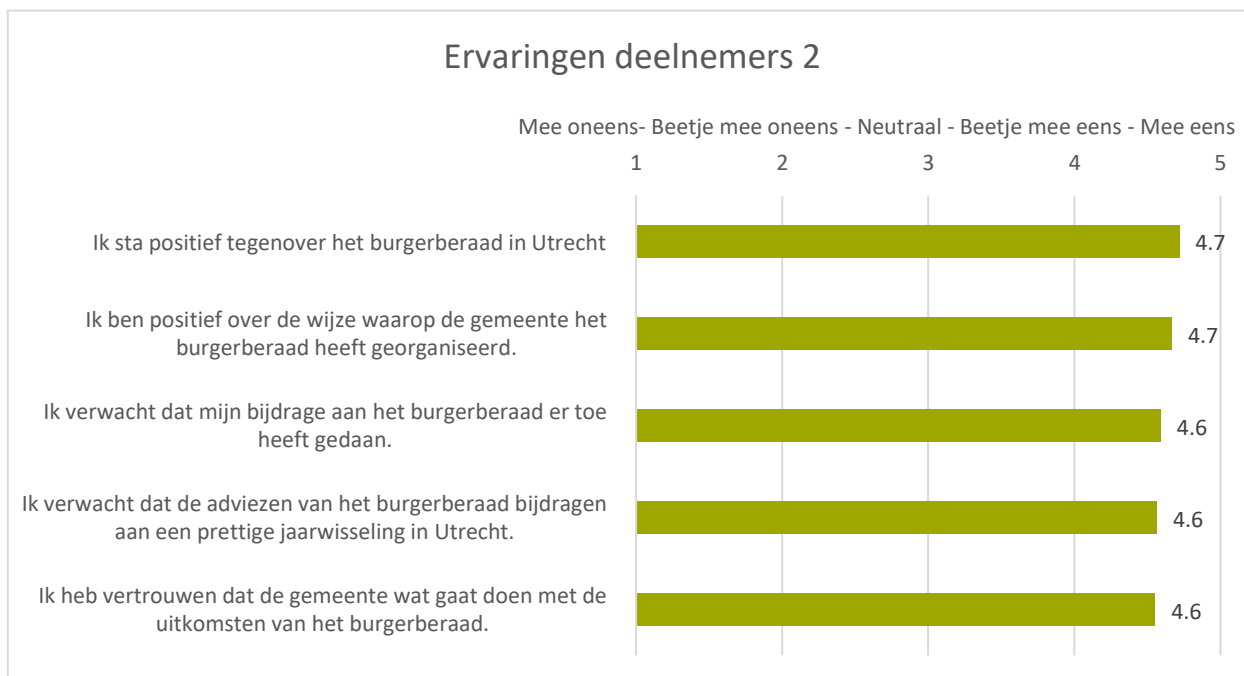
Ervaringen achteraf

De ervaringen van deelnemers zijn achteraf zonder uitzondering net zo positief of positiever dan de verwachtingen vooraf (zie figuur 6). Deelnemers gaven gemiddeld een 8,2 als rapportcijfer voor het burgerberaad. Deelnemers waren positief over het contact met de organisatie; deelnemers voelden zich erg welkom bij het burgerberaad. Ook waren deelnemers heel positief over de manier waarop er naar hun mening is geluisterd en de invloed die zij hebben gehad op de uitkomsten. Zij waren tevens positief over de informatie die zij ontvingen als input voor het formuleren van de adviezen. Tot slot was het vertrouwen in de follow up van de uitkomsten toegenomen.

Deelnemers hebben ook meer vertrouwen gekregen in de manier waarop de gemeente de jaarwisseling aanpakt. De stelling die deelnemers het minst hoog waardeerden was de stelling ten aanzien van de aanwezigheidsexperts; deelnemers gaven aan dat sommige experts partijdig waren.

Figuur 6. Ervaringen van deelnemers aan de hand van procedurele rechtvaardigheid, N = 77.

Figuur 7. Ervaringen en vertrouwen in opvolging adviezen, N = 78.

Ervaren deelnemers het proces als rechtvaardig?

Bij de ervaringen van deelnemers met betrekking tot het proces valt op dat zij dit over het algemeen als rechtvaardig hebben ervaren (zie figuur 6). Deelnemers zijn zeer positief over de drie dimensies van ervaren rechtvaardigheid, waarbij zij met een minimaal verschil het meest positief waren over de dimensie 'respect'. Deelnemers gaven aan dat ze bij een volgend burgerberaad opnieuw zouden deelnemen, mits het onderwerp hen interesseert.

Respect

De deelnemers waren zeer positief over de organisatie van het burgerberaad. Deelnemers gaven aan dat ze zich welkom voelden en dat ze op een beleefde manier zijn behandeld. *"Er was veel ruimte voor een ieders mening, veelbegrip, veel pauze en eten en drinken, iedereen was vriendelijk en respectvol in de organisatie."* Ook de anderstalige deelnemers waren positief over de organisatie: *"What went well was the communication with participants and overall organization of the citizens' council."*

Voice

Deelnemers gaven aan zich gehoord te voelen gedurende het burgerberaad *"Er werd goed geluisterd naar iedereen"* waarbij de werkvormen volgens deelnemers ook een belangrijke rol speelden: *"Iedereen kwam aan bod door het werken in kleinere groepjes"*. Ook waren deelnemers positief over de feedback die gegeven kon worden op het programma en de mate waarin zij invloed konden uitoefenen op de uitkomsten van het burgerberaad. Watwisselend beoordeeld werd, was de neutraliteit van de experts. *"Ik had in de draaimolen (werkvorm) nog een gesprek met de vuurwerkverkopers, zij waren de informatie die ik had gehoord bij de hulpverlening aan het weerleggen en hun eigen handeltje aan het verdedigen, zo voelde het voor mij. Als wij met z'n allen besluiten dat er geen vuurwerk meer verkocht mag worden, dan zijn zij hun business kwijt, dus natuurlijk ga je daarvoor vechten. Bij de milieueffecten was dit hetzelfde verhaal."* Dit kan volgens deelnemers voor beïnvloeding hebbengezorgd: *"Ik ga op mijn eigen verstand af, maar ik kan me voorstellen dat je je opgegeven moment ook*

wel laat beïnvloeden, ze konden goed praten". Deelnemers gaven aan dat er te weinig tijd was voor de afrondende fase: "De laatste dag voelde heel gehaast. De adviezen afmaken en aanscherpen en stemmen hadden twee aparte dagen moeten zijn denk ik."

Explanation

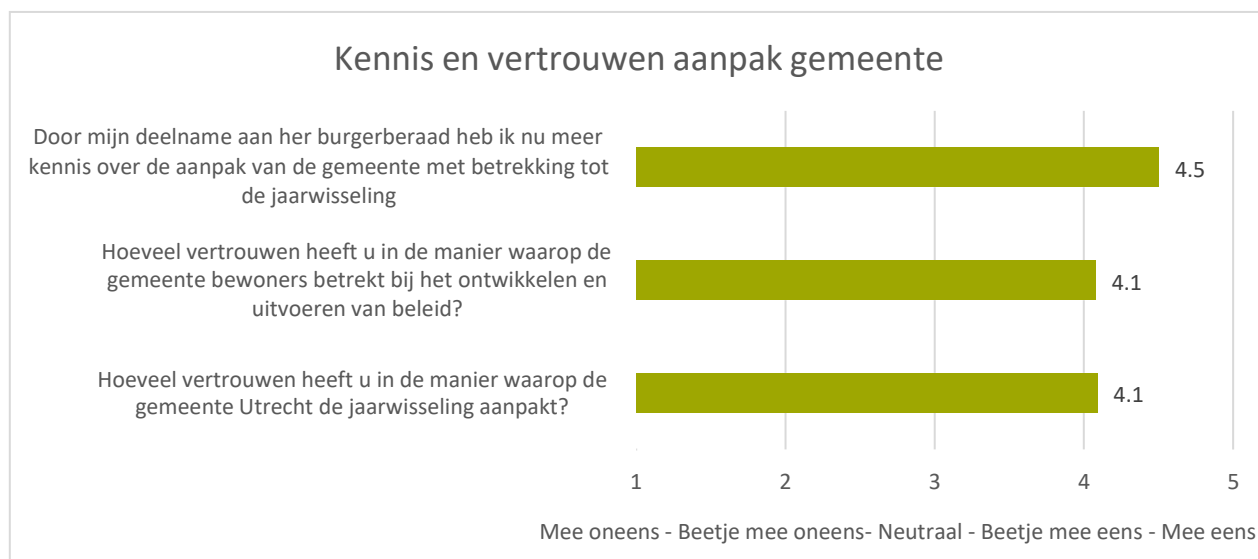
Over het algemeen waren deelnemers positief over de informatie die zij ontvingen: *"wat goed ging was de begeleiding in de processen tot vorming van de adviezen en de informatievoorziening"*, hierbij werd ook de tussentijdse feedback van ambtenaren gewaardeerd: *"Feedback vanuit de gemeente was fijn."*

Hoe verder? Houding ten opzichte van de vervolgstappen

Zoals eerder beschreven gaven deelnemers aan er vertrouwen in te hebben dat de gemeente de adviezen gaat uitvoeren. Dit is na afloop van het burgerberaad nog iets toegenomen (zie figuur 5 en 7). In de beleving van deelnemers was er onduidelijkheid met betrekking tot het budget voor de uitvoering van de adviezen van het burgerberaad: *"Ik vind het jammer dat er alleen budget beschikbaar gesteld voor dit jaar, dat voelt ook een beetje teleurstellend als je denkt aan hoeveel werk in alles heeft gezeten."* De deelnemers van het burgerberaad hebben naar aanleiding hiervan een extra advies opgesteld – dat is aangenomen – met het verzoek de adviezen mee te nemen in een langetermijn visie. Het effect van de adviezen dient vanuit een meerjarenperspectief te worden bekeken.

Heeft er een verandering in kennis en houding plaatsgevonden?

Deelnemers gaven aan meer vertrouwen te hebben in de manier waarop de gemeente de jaarwisseling aanpakt en de manier waarop de gemeente bewoners betreft bij het ontwikkelen en uitvoeren van beleid (figuur 5 en 8). Ook geven deelnemers aan dat zij door hun deelname meer kennis hebben over de aanpak van de gemeente met betrekking tot de jaarwisseling (figuur 8). Iets meer dan de helft van de deelnemers (56%) geeft tevens aan dat zij anders zijn gaan denken over het onderwerp (n = 78). Hierbij werd onder andere genoemd dat ze genuanceerder zijn gaan denken over vuurwerk, omdat zij meer inzicht hebben gekregen in de complexiteit van het vraagstuk: *"Ik ben niet meer persé erg tegen vuurwerk, ik heb meer inzicht gekregen in de complexiteit van het probleem."* Daarnaast gaven deelnemers aan dat zij meer vanuit het collectief belang zijn gaan denken: *"Door informatie ben ik meer van eigen belang naar algemeen belang gaan denken. Ik heb nu een bredere blik op oud en nieuw! Meer gericht op Utrecht, al haar burgers en thema's die daarmee samenhangen."*

Figuur 8. Kennis en vertrouwen aanpak gemeente, $N = 78$.

5. Wat kunnen we leren van het burgerberaad?

Dit rapport wordt afgesloten met een korte reflectie op de inzichten uit het onderzoek. Dit doen we aan de hand van vier kenmerkende aspecten van het burgerberaad (Adviescommissie Burgerbetrokkenheid, 2021, blz. 36 [OECD](#)) te weten: 1) inclusie (loting en samenstelling deelnemersgroep) 2) deliberatie 3) verbinding van mini-maxipubliek en 4) de doorwerking in beleid. Deze vier kenmerkende aspecten worden meer diepgaand onderzocht in het onderzoeksproject Duurzame Burgerberaden waar het burgerberaad in Utrecht over de jaarwisseling onderdeel van is.

5.1 Inclusie (loting en samenstelling deelnemersgroep)

Bij inclusie spelen demografische en discursieve representatie een rol. Bij demografische representatie gaat het erom dat de deelnemersgroep een goede afspiegeling vormt wat betreft achtergrondkenmerken zoals leeftijd, geslacht, opleiding, spreiding over wijken of migratieachtergrond. Demografische representatie beoogt eraan bijte dragen dat bewoners die niet deelnemen aan een burgerberaad zich herkennen in bewoners die wel deelnemen ('mensen zoals ik praten mee') en de uitkomsten ervan hierdoor eerder zullen accepteren (legitimiteit burgerberaad). Bij discursieve representatie gaat het erom dat alle relevante perspectieven op een vraagstuk door deelnemers worden gepresenteerd.

De gemeente is er goed in geslaagd om demografisch gezien een representatief burgerberaad samen te stellen. Om een afspiegeling van de bewoners van Utrecht te betrekken bij het burgerberaad, is een vorm van gestratificeerde loting toegepast. Zo werd beoogd een representatieve deelnemersgroep samen te stellen wat betreft leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en wijk. Deelnemers vormden in algemene zin een goede afspiegeling op deze vier aspecten. Verder bestond het burgerberaad bijna volledig (97%) uit bewoners die niet eerder deelnamen aan een door de gemeente georganiseerde vorm van participatie. Migratieachtergrond is een kenmerk dat niet is meegenomen in de loting. 39% van de Utrechters heeft een migratieachtergrond (Gemeente Utrecht, 2024). Bewoners met een migratieachtergrond leken niet in die mate vertegenwoordigd in het burgerberaad.⁵

De opvatting van deelnemers over de jaarwisseling en dan met name vuurwerk is niet meegenomen in de loting. Het lijkt erop dat er een relatief klein aantal (naar schatting niet meer dan 5%) vuurwerkliefhebbers deelheeft genomen aan het beraad.⁶ Landelijk is de groep voor- en tegenstanders (41% versus 36%) van een afsteekverbod ongeveer even groot (IPSOS, 2023). In een stad als Utrecht, met een progressieve bevolking (Voorn, 2021), liggen deze verhoudingen naar verwachting net wat anders, en zullen er meer voorstanders zijn van een afsteekverbod. Toch valt te betwijfelen of er sprake was van een deelnemersgroep die wat betreft opvatting ten aanzien van een afsteekverbod voor vuurwerk een afspiegeling vormde van de bewoners van Utrecht (discursieve representatie).

Dit bracht met zich mee dat de opvattingen van vuurwerkliefhebbers minder naar voren zijn gebracht in het burgerberaad (met name de groeps gesprekken) dan wanneer de deelnemersgroep op dit punt een afspiegeling van de stad had gevormd. In het stemproces waarin adviezen werden aangenomen bij 67% van de stemmen, werd het minderheidsstandpunt niet actief ingebracht of meegenomen.

---

⁵ Gebaseerd op observaties door onderzoekers en reflecties van deelnemers.

⁶ Gebaseerd op observaties door onderzoekers van de (groeps)gesprekken over het afsteekverbod en aanvullende interviews.

Bij een volgend burgerberaad kan er meer aandacht aan discursieve representatie worden besteed bij de loting, tijdens de deliberatie en door een inclusief besluitvormingsproces waarin minderheidsstandpunten worden meegenomen.

Kortom, de resultaten van dit lotingproces geven aanleiding om te denken dat met een zorgvuldige loting er representatieve deelnemersgroep kan worden samengesteld. Processen van zelfselectie van groepen burgers die minder geneigd zijn om mee te praten, kunnen hiermee worden ondervangen. Voor kenmerken die niet in de loting in Utrecht zijn meegenomen lijkt dit minder goed gelukt.

5.2 Deliberatie

Deelnemers kijken zeer positief terug op hun deelname aan het burgerberaad. De uitkomsten van het onderzoek onder deelnemers laten zien dat deelnemers positief waren over de organisatie van het burgerberaad, het contact met de organisatie, de informatie die zij ontvingen, en de invloed die zij hebben gehad op de uitkomsten. Een groot deel van de deelnemers gaf aan dat zij opnieuw zouden meedoen aan burgerberaad als het onderwerp hen zou interesseren.

Een onderscheidend kenmerk van een burgerberaad is dat er voldoende ruimte is voor deliberatie. Dit betekent dat deelnemers de tijd hebben om zich te verdiepen in verschillende perspectieven op een vraagstuk, van andere deelnemers en van experts. Dit vereist dat een burgerberaad bestaat uit minimaal 4 bijeenkomsten van een dag én dat er voldoende tijd tussen de bijeenkomsten is. Tijdens de bijeenkomsten vraagt het om "careful and active listening, weighing and considering multiple perspectives, every participant having an opportunity to speak, a mix of formats that alternate between small group and plenary discussions and activities, and skilled facilitation" (OECD, 2021).

Voor het burgerberaad in Utrecht zijn ruim voldoende bijeenkomsten (5 dagen) georganiseerd. Er was voldoende tijd tussen de bijeenkomsten. Verder was er onafhankelijke en deskundige gespreksbegeleiding, was er sprake van een mix van werkvormen, en afwisseling van plenaire- en groepsgesprekken.

Ondanks deze zorgvuldige programmering en de tijd die beschikbaar was voor het burgerberaad, was er in de tafelgesprekken weinig ruimte voor verdieping. Na de inhoudelijke verdieping (bijeenkomst 2 met experts) werd erovergegaan tot het formuleren van adviezen over deelonderwerpen (bijeenkomst 3). De uitwisseling tussen deelnemers was vanaf dat moment gericht op het bedenken van oplossingen, zonder dat er diepgaand over de verschillende (soms tegengestelde) perspectieven van deelnemers was gesproken. Dit leverde bijvoorbeeld de – voor deelnemers verwarrende – situatie op dat er onderling tegenstrijdige adviezen werden opgesteld.

Een ander onderscheidend kenmerk van een burgerberaad is de toegang tot diverse informatiebronnen en experts voor het formuleren van onderbouwde adviezen. Toegang tot informatie zorgt voor een gedeeld kennisniveau onder deelnemers, wat bijdraagt aan een eerlijk en inclusief proces. Echter, de betrokkenheid van experts en ambtenaren kan – bewust of onbewust – leiden tot beïnvloeding van de resultaten, wat op gespannen voet staat met het eigenaarschap van deelnemers.

Er is veel aandacht besteed aan het zorgvuldig selecteren van kennisbronnen en experts. Tijdens de eerste bijeenkomst hebben deelnemers hun informatiebehoefte geïnventariseerd ("Welke informatie heb jij nodig om goede adviezen te kunnen formuleren?"). De organisatie heeft experts (waaronder ambtenaren) uitgenodigd op basis van deze inventarisatie. Experts zijn vooraf persoonlijk gebriefd (schriftelijk en mondeling) en beantwoordende vragen van deelnemers (i.p.v. een presentatie).

Ondanks zorgvuldige aandacht voor inzet van experts (waaronder ambtenaren), waren er momenten waarop er sprake was van beïnvloeding van deelnemers. Zo werd in de startbijeenkomst het vraagstuk van het burgerberaad door de manager Openbare Orde en Crisisbeheersing geïntroduceerd vanuit het perspectief van veiligheid en overlast. Dit was een eenzijdige benadering van een veel bredere vraagstelling (plezierige jaarwisseling). Deze eenzijdige benadering werd door deelnemers benoemd in onder andere de interviews. In bijeenkomst 2 is geprobeerd de eenzijdige benadering van het vraagstuk bij te sturen. Deelnemers gaven aan dat sommige experts niet neutraal waren. Hierbij werd met name gesproken over de experts met belangen zoals de vuurwerkverkopers en beleidsambtenaren milieu, waarbij tevens werd aangegeven dat bronnen als minder geloofwaardig werden gezien. Tot slot kwam bijvoorbeeld het advies over het inzetten van extra beveiligingscamera's (niet aangenomen) in grote lijnen overeen met wat door experts was ingebracht.

Beïnvloeding door experts is onvermijdelijk. De vraag is hoe deelnemers hiermee om kunnen gaan zonder het eigenaarschap te verliezen. De wetenschappelijke literatuur laat zien dat diepgaande deliberatie, waarin deelnemers de inbreng van experts kunnen afwegen tegen andere kennis en waar ruimte is voor kritische reflectie, hierin een belangrijke rol speelt. Er zijn zowel in de praktijk als in de wetenschappelijke literatuur nog veel vragen over de inzet van experts.

5.3 Verbinding mini-maxi publiek

Een derde kenmerkend aspect van burgerberaden is de verbinding van het burgerberaad met het brede publiek; het maxi-publiek. Dit kan op verschillende manieren tot stand worden gebracht: door voorafgaand aan het burgerberaad input te verzamelen, het brede publiek het burgerberaad te laten volgen en door de uitkomsten achteraf eerst voor te leggen aan het brede publiek.

De verbinding met het maxi-publiek is in Utrecht deels tot stand gekomen. Er was een website voor het burgerberaad. Er zijn impressieverslagen en -video's van de bijeenkomsten gecommuniceerd via de website. Bij de aftrap en afsluiting was pers aanwezig. Tijdens het beraad is er geen inhoudelijke informatie naar buiten gebracht en is het brede publiek niet betrokken. De gemeente had zich ten doel gesteld dat 50% van Utrechters bekend waren met het burgerberaad. Een peiling onder het bewonerspanel van de gemeente liet zien dat 40% van de panelleden op de hoogte waren van het burgerberaad jaarwisseling (Gemeente Utrecht, z.d.).

Bij een volgend burgerberaad vraagt de verbinding tussen mini- en maxi-publiek meer aandacht. In de praktijk is het voor veel organisatoren van burgerberaden lastig om hier op een goede invulling aan te geven.

5.4 Doorwerking beleid

Deelnemers gaven aan zowel voorafgaand als na afloop van het burgerberaad aan vertrouwen te hebben in de follow-up van de adviezen door de gemeente. Zij verwachten dat hun bijdrage ertoe heeft gedaan. Deze houding ten aanzien van de opvolging van de adviezen is opvallend en wijkt af van andere burgerberaden.

Het vraagstuk van het burgerberaad en de concreetheid van de adviezen zullen naar verwachting een positieve invloed hebben gehad op het vertrouwen in de opvolging. Zo was het onderwerp en de vraagstelling van het burgerberaad vrij concreet (een prettige jaarwisseling) en gericht op korte termijn met een duidelijke deadline (jaarwisseling '24/'25). Wanneer we kijken naar de adviezen die het burgerberaad heeft gegeven, lijken deze voor deelnemers goed uitvoerbaar.

Wel zijn er twijfels geuit over de implementatie van de adviezen op de langere termijn. Deze werden gevoed door het feit dat er slechts voor één jaar budget is gereserveerd voor de uitvoering van adviezen. Deelnemers hebben

een advies opgesteld dat doorwerking op de langere termijn moet bewerkstelligen. Het is nu aan de politiek en het ambtelijk apparaat om ook dit advies in acht te nemen, zodat deelnemers niet teleurgesteld worden over de implementatie van hun adviezen. Het is belangrijk om deelnemers zorgvuldig te informeren over de implementatie van adviezen, ook na de aankomende jaarwisseling.

Literatuurlijst

Alle Cijfers. (2024). *Statistieken Gemeente Utrecht*. Geraadpleegd op 2 september 2024, van [Gemeente Utrecht in cijfers en grafieken \(bijgewerkt 2024!\) | AlleCijfers.nl](#).

Bleijenberg, C. E. (2021). *In gesprek of uitgepraat? Over de betekenis van gesprekken voor het verloop van lokale participatieprocessen*. (Doctoral dissertation, Radboud Universiteit Nijmegen). Radboud Repository.

Blijleven, W. (2023). Expert, bureaucrat, facilitator: the role of expert public servants in interactive governance. *Local government studies*, 49(4), 841-860.

Brenninkmeijer, A. (2021). *Eindrapportage adviescommissie Burgerbetrokkenheid bij klimaatbeleid*. Geraadpleegd op 16 september 2024 van [Adviesrapport - Betrokken bij klimaat \(overheid.nl\)](#).

Gemeente Utrecht (2022). *Investeren in Utrecht: kiezen voor gelijke kansen, betaalbaar wonen en klimaat: Coalitieakkoord Gemeente Utrecht 2022-2026*. Geraadpleegd op 1 september 2024 van [Investeren in Utrecht - Coalitieakkoord Utrecht 2022-2026](#)

Gemeente Utrecht. (z.d.). *Burgerberaad*. Utrecht-monitor.nl. Geraadpleegd op 19 september 2024 van [Burgerberaad | Utrecht Monitor \(utrecht-monitor.nl\)](#)

Lind, E. A., & Tyler, T. R. (1988). *The social psychology of procedural justice*. Springer Science & Business Media.

OECD. (2021). *Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions: Catching the Deliberative Wave*. Geraadpleegd op 16 september 2024 van Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions : Catching the Deliberative Wave | OECD iLibrary (oecd-ilibrary.org).

Voorn, B. (2021). *De politieke oriëntatie van Nederlandse gemeenten, 2021*. Nijmegen: Radboud Universiteit.

Bijlagen

Bijlage A: Vragenlijst vooraf

1. Wat is uw geslacht?
  - Man
  - Vrouw
  - Anders
2. Hoe oud bent u? Schrijf hieronder uw leeftijd.
3. Wat is de hoogste opleiding die u heeft gevolgd?
  - vmbo (middelbare school)
  - eerste 3 leerjaren van havo/vwo (middelbare school)
  - Bovenbouw havo/vwo (middelbare school)
  - mbo-1
  - mbo-2, mbo-3 of mbo-4
  - Hbo
  - wo/universiteit
  - anders, namelijk...
4. In welke wijk in Utrecht bent u woonachtig?
  - West
  - Noordwest
  - Overvecht
  - Noordoost
  - Oost
  - Binnenstad
  - Zuid
  - Zuidwest
  - Leidsche Rijn
  - Vleuten de Meern
5. Heeft u al eens eerder meegepraat tijdens een bijeenkomst van de gemeente Utrecht?
  - Ja
  - Nee

BLOK 1 Motieven deelname

6. Kruis de belangrijkste reden(en) aan waarom u meedoet aan het burgerberaad. U kunt maximaal 2 redenen aangeven.
  - Ik doe mee, omdat ik ben ingeloot door de gemeente.
  - Ik doe mee, omdat ik me betrokken voel bij mijn stad en mijn steentje bij wil dragen.
  - Ik doe mee, omdat ik invloed uit wil oefenen op het gemeentelijk beleid rondom de jaarwisseling.
  - Anders, namelijk...

BLOK 2 Houding ten aanzien van het burgerberaad en de gemeente

7. In hoeverre bent u het oneens of eens met de volgende uitspraken?

Mee oneens - beetje mee oneens - neutraal - beetje mee eens - mee eens

- Ik sta positief tegenover het burgerberaad in Utrecht.
- Ik heb vertrouwen in de manier waarop de gemeente het burgerberaad organiseert. Ik verwacht dat destem van burgers gehoord wordt binnen het burgerberaad.
- Ik verwacht dat de adviezen van burgers meegenomen worden in de aanpak van de gemeente rondom de jaarwisseling.
- Ik heb vertrouwen dat de gemeente wat gaat doen met de uitkomsten van het burgerberaad.

8. Hoeveel vertrouwen heeft u in de manier waarop de gemeente de jaarwisseling nu aanpakt?

Geen - weinig - neutraal - redelijk wat - veel

9. Hoeveel vertrouwen heeft u in de manier waarop de gemeente bewoners betreft bij het ontwikkelen en uitvoeren van beleid?

Geen - weinig - neutraal - redelijk wat - veel

Bijlage B: Vragenlijst achteraf

1. In hoeverre bent u het oneens of eens met de volgende uitspraken?

Mee oneens - beetje mee oneens - neutraal - beetje mee eens - mee eens

- Ik voelde me welkom bij het burgerberaad.
  - Ik ben op een beleefde manier behandeld door de gemeente.
  - Het contact met de mensen van de organisatie verliep prettig.
  - Ik kon mijn mening geven.
  - Er is met aandacht naar mijn mening geluisterd.
  - Feedback op het programma werd serieus genomen.
  - De gespreksleiders luisterden met aandacht naar iedereen in het groepje.
  - De voorzitter was onpartijdig.
  - De gespreksleiders van de groepjes waren onpartijdig.
  - De aanwezige experts waren onpartijdig.
  - Het burgerberaad is eerlijk verlopen.
  - Ik heb invloed gehad op de uitkomsten van het burgerberaad. De uitkomsten van het burgerberaad komen overeen met mijn opvattingen.
  - Ik ben tevreden met de adviezen die het burgerberaad heeft gegeven
  - Als het onderwerp me interesseert, zou ik de volgende keer weer willen deelnemen aan een burgerberaad.
  - Als de adviezen van het burgerberaad worden uitgevoerd dan accepteer ik die, ook als ze niet overeenkomen met mijn opvattingen.
  - Ik heb informatie gekregen die bruikbaar was bij het bedenken van adviezen.
  - Ik heb voldoende informatie gekregen over het programma.
  - Ik heb voldoende informatie gekregen over wat er gebeurt met de adviezen van het burgerberaad.
  - Ik vertrouw erop dat de uitkomsten van het burgerberaad door de gemeente zullen worden overgenomen.
  - Ik heb meer vertrouwen gekregen in de manier waarop de gemeente de jaarwisseling aanpakt.
2. Welk rapportcijfer geeft u het burgerberaad?

1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10

3. In hoeverre bent u het oneens of eens met de volgende uitspraken?

Mee oneens - beetje mee oneens - neutraal - beetje mee eens - mee eens

- Ik sta positief tegenover het burgerberaad in Utrecht.
  - Ik verwacht dat de adviezen van het burgerberaad bijdragen aan een prettige jaarwisseling in Utrecht.
  - Ik verwacht dat mijn bijdrage aan het burgerberaad ertoe heeft gedaan.
  - Ik ben positief over de wijze waarop de gemeente het burgerberaad heeft georganiseerd.
  - Ik heb vertrouwen dat de gemeente wat gaat doen met de uitkomsten van het burgerberaad.
4. Hoeveel vertrouwen heeft u in de manier waarop de gemeente Utrecht de jaarwisseling aanpakt?

Geen - weinig - neutraal - redelijk wat - veel

5. Hoeveel vertrouwen heeft u in de manier waarop de gemeente bewoners betreft bij het ontwikkelen en uitvoeren van beleid?

Geen - weinig - neutraal - redelijk wat - veel

6. Door mijn deelname aan het burgerberaad heb ik nu meer kennis over de aanpak van de gemeente metbetrekking tot de jaarwisseling.

Mee oneens - beetje mee oneens - neutraal - beetje mee eens - mee eens

7. Bent u anders gaan denken over het onderwerp?
8. Als u terugkijkt, wat ging er goed?
9. Als u terugkijkt, wat kan dan volgens u beter?
10. Wat zou u – op basis van uw ervaring met het burgerberaad – de gemeente verder nog heel graag willenmeegeven?

Bijlage C: Conceptueel kader ervaren rechtvaardigheid

